

Антон Павлович
Чехов

Остров Сахалин

(Из белешки с пута)

Превела

НАДА УЗЕЛАЦ

БУКВАРИКА

Садржај

I	Град Николајевск на Амуру. – Пароброд „Бајкал“. – Рт Пронге и укрцавање у Лиману. – Полуострво Сахалин. – Лаперуз, Бротон, Крузенштерн и Њевељски. – Јапански истраживачи. – Рт Цаоре. – Татарска обала. – Де-Кастри.	11
II	Кратка географија. – Долазак на Северни Сахалин. – Пожар. – Пристаниште. – У предграђу. – Ручак код господина Л. – Упознавања. – Генерал Кононович. – Долазак генерал-губернатора. – Ручак и свечана расвета.	24
III	Попис. – Садржај статистичких картица. – О чему сам питао и како су ми одговарали. – Изба и њени становници. – Мишљења прогнаника о попису.	38
IV	Река Дујка. – Александровска долина. – Предграђе Александровка. – Скитница Красиви. – Александровска поштаја. – Његова прошлост. – Јурте. – Сахалински Париз.	48
V	Александровски затвор за робијаше-прогнанике. – Заједничке просторије. – Робијаши у оковима. – Златна Ручица. – Нужници. – Тезга. – Робијашки радови у Александровску. – Послуга. – Радионице.	60
VI	Јегорова прича	73
VII	Светионик. – Корсаковско. – Збирка доктора П. И. Супруњенка. – Метеоролошка станица. – Клима Александровског округа. – Ново-Михаиловка. – Потемкин. – Некадашњи целат Терски. – Црвени Јар. – Бутаково.	79
VIII	Река Аркај. – Арковски кордон. – Прво, Друго и Треће Арково. – Арковска долина. – Насеља на западној обали: Мгачи, Танги, Хое, Трамбаус, Вијахти и Ванги. – Тунел. – Телеграфска кућица. – Дуе. – Касарне за породичне људе. – Дујски затвор. – Рудници каменог угља. – Војеводски затвор. – Приковани за тачке.	94

IX	Тим или Тими. – Лејт. Бошњак. – Пољаков. – Горњи Армудан. – Доњи Армудан. – Дербинско. – Шетња по Тимију. – Усково. – Цигани. – Шетња по тајги. – Воскресенско.	116
X	Риковско. – Овдашњи затвор. – Метеоролошка станица М. Н. Галкина-Враског. – Паљево. – Микрјуков. – Ваџи и Лонгари. – Мало-Тимово. – Андреј-Ивановско.	131
XI	Пројектовани округ. – Камено доба. – Да ли је колонизација била добровољна? – Гиљаци. – Њихов бројчани састав, изглед, грађа, храна, одећа, куће, хигијенске прилике. – Њихов карактер. – Покушај да се русификују. – Орочи.	140
XII	Мој одлазак на југ. – Весела дама. – Западна обала. – Струје. – Маука. – Криљон. – Анива. – Корсаковска постаја. – Нова познанства. – Норд-ост. – Клима Јужног Сахалина. – Корсаковски затвор. – Ватрогасна кола.	155
XIII	Поро-ан-Томари. – Муравјевска постаја. – Прва, Друга и Трећа клисура. – Соловјовка. – Љутога. – Голи рт. – Мицуљка. – Лиственично. – Хомутовка. – Велика Јелањ. – Владимировка. – Фарма или фирма. – Лутово. – Поповске јурте. – Брезовици. – Крстови. – Велико и Мало Такоје. – Галкино-Враско. – Храстови. – Наибучи. – Море.	170
XIV	Тарајка. – Слободни досељеници. – Њихови неуспеси. – Аини, границе њихове распрострањености, бројчани састав, спољашњост, храна, одећа, куће, њихов карактер. – Јапанци. – Кусун-Котан. – Јапански конзулат.	188
XV	Домаћини-робијашци. – Превођење у досељенике. – Избор места за нова насеља. – Окућити се. – Половински власници. – Превођење у сељаке. – Пресељење на копно сељака-прогнанника. – Живот у насељима. – Близина затвора. – Састав становништва по месту рођења и по старости. – Сеоске власти.	205
XVI	Састав прогнаничког становништва по половима. – Женско питање. – Жене робијашнице и досељенице. – Сустанари и сустанарке. – Жене слободног положаја.	222
XVII	Састав становништва по узрастима. – Породнично стање прогнанника. – Бракови. – Наталитет. – Сахалинска деца.	237
XVIII	Занимања прогнанника. – Пољопривреда. – Лов. – Риболов. – Сезонска риба: сибирски лосос и харинга. – Затворска ловишта. – Занати.	252

XIX	Исхрана прогнанника. – Шта и како једу затвореници. – Одећа. – Црква. – Школа. – Писменост.	270
XX	Слободно становништво. – Нижи чиновни месних војних јединица. – Надзорници. – Интелигенција.	287
XXI	Морал прогнанничког становништва. – Криминалитет. – Истрага и суд. – Казне. – Шибе и корбачи. – Смртна казна.	303
XXII	Бегунци на Сахалину. – Разлози за бекства. — Састав бегунаца према пореклу, разредима и другом.	322
XXIII	Распрострањеност болести и смртност прогнанничког становништва. – Медицинска организација. – Лазарет у Александровску.	337
	<i>Од издавача</i>	353

I

Град Николајевск на Амуру. – Пароброд „Бајкал“. – Рт Пронге и укрцавање у Лиману. – Полуострво Сахалин. – Лаперуз, Бротон, Крузенштерн и Њевељски. – Јапански истраживачи. – Рт Цаоре. – Татарска обала. – Де-Кастри.

Петог јула 1890. године стигао сам паробродом у град Николајевск, једно од најисточнијих места наше земље. Амур је овде веома широк, до мора је остало само 27 врста;^{*} место је величанствено и дивно, али помисао на прошлост овог краја, приче сапутника о суровој зими и о не мање суровим месним обичајима, близина каторге^{**} и сам изглед заборављеног, умирућег града потпуно одузимају жељу за уживањем у пејзажу.

Николајевск је, не тако давно, 1850. године, основао Генерал Њевељски и то једва да је једино светло место у историји града. Педесетих и шездесетих година, кад су дуж Амура, не штедећи војнике, затворенике и досељенике, уводили просвећеност, у Николајевску су своје пребивалиште имали чиновници, који су управљали крајем, долазило је овамо много свакаких руских и страних пустолова, насељавали су се досељеници, привучени необичним обиљем рибе и див-

^{*} Стара мера за дужину, износи 1066,781 метара.

^{**} Каторга, од грчке речи *κάτεργον* – катергон, што означава велику лађу с три реда весала, која је касније прозвана галија. У Русији, то је тежак присиљан рад, по правилу скопчан с прогонством у удаљене источне делове земље. Систем каторге познат је још од времена Римског царства. У Русији је отпочео крајем 17. века, а за владе Петра Великог добија на замаху.

љих животиња и, очигледно, град није био изван занимања људи, тако да је био чак случај да је један од научника у пролазу нашао за потребно и прикладно да овде у клубу одржи јавно предавање. Сада је готово половина кућа напуштена, полуразрушена и црни прозори без оквира посматрају вас као очне дупље лобање. Становници воде живот сањара, пијанаца и, уопште, напола гладујући, живе од оног што им је бог послао. Баве се испоруком рибе на Сахалин, потрагом за златом, експлоатацијом инородаца,^{*} продајом ситница, то јест јеленских рогова, од којих Кинези праве пилуле за стимулацију. На путу од Хабаровке^{**} до Николајевска имао сам прилике да се сретнем с много кријумчара; овде они не крију своју професију. Један од њих, показавши ми златни прах и неколико ситница, рече ми гордо: „И мој отац био је кријумчар!“ Експлоатација инородаца, осим обичног пијанчења, обмањивања итд, испољава се понекад у оригиналном облику. Тако је николајевски трговац Иванов, данас покојни, сваког лета одлазио на Сахалин и узимао тамо данак од Гиљака,^{***} а неуредне платише стављао на муке и вешао.

Гостионица у граду нема. У градској кући дозволили су ми да предахнем после ручка у сали с ниском таваницом – ту се, зими, кажу, дају балови; на моје питање где могу да преноћим, само су слегнули раменима. Пошто ништа није могло да се учини, требало је две ноћи провести на пароброду; кад је он пошао назад у Хабаровку, нашао сам се у великој неприлици: куда да идем? Пртљаг ми је на кеју; ходам по обали и не знам шта да радим са собом? А тачно насупрот граду, на две трећине врсте од обале, стоји пароброд „Бајкал“, на којем и идем пут Татарског мореуза, али кажу да он

^{*} Посебна категорија поданика у правном систему Руске империје, која се од осталог становништва разликује по правима и начину управљања. Термин се у свакодневној употреби односио на све поданике несловенског порекла, иако се формално-правно односио само на етничке групе побројане у закону. Парадокс је да се велики број европских мањина, на пример Немци, Пољаци, Естонци, није убрајао у инородце.

^{**} Ово је град Хабаровск, који се овако звао до октобра 1893. године.

^{***} Стари назив за малобројан, аутохтон народ који живи на територији Руске Федерације и Јапана. Њихов савремени назив је Њивхи.

иде кроз четири-пет дана, не раније, премда му је на јарболу већ развијена застава за полазак. А може ли да се пође на „Бајкал“? Али није уместо: вероватно не пуштају – кажу, рано је. Раздувао се ветар, Амур се натмурио и уморисао, као море. Постаје сетно. Одлазим у градску кућу, дуго тамо ручавам и слушавам како за суседним столом говоре о злату, о ситницама, о мађионичару, ** који је пристигао у Николајевск, о некаквом Јапанцу, који вади зубе али не клештима него једноставно прстима. Кад се напрегнуто и дуго прислушкује, онда, боже мој, колико је далеко овдашњи живот од Русије! Почине се котлетима од кете, *** коју овде мезете уз вотку, а завршава се разговорима, код свих се осећа нешто особено, неруско. Док сам пловио Амуром, имао сам некакво осећање, као да нисам у Русији, него негде у Патагонији или Тексасу; не говорим већ о оригиналној, неруској природи, све време ми се чинило да је склад нашег руског живота потпуно стран староседеоцима, Амурцима, да Пушкин и Гогољ овде не могу да се разумеју и да су због тога и непотребни, да је наша историја досадна и да ми, који долазимо из Русије, изгледамо као странци. У погледу религије и политике овде сам приметио потпуну равнодушност. Свештеници, које сам видео на Амуру, одлазе на службу скромно а, између осталог, за једног од њих, који је био у белом свиленом кафтану, причали су ми да се бави потрагом за златом, утркујући се са својим духовним заносима. Ако хоћете да Амурца спречите да се досађује и зева, онда с њим проговорите о политици, о руској влади, о руској уметности. И морал је овде некакав особен, туђ. Витешко опхођење према женама прелази готово у култ, а у исто време не сматра се недоличним уступити за

* Пароброд „Бајкал“ (власника М. Г. Шењева), на којем је Чехов прешао на Северни, а затим на Јужни Сахалин, пловио је сталном линијом, из Николајевска, кроз Татарски мореуз на Сахалин, а одатле у Кину, Јапан и Владивосток. У време кад је Чехов боравио на острву, пароброд је на северу пристајао у Александровску луку, а на југу у Корсаковску.

** Крајем осамдесетих година 19. века, на Далеком Истоку наступао је мађионичар Сименс.

*** Једна од најраспрострањенијих врста рибе из породице лососа.

новац сопствену жену или, ево, још боље: с једне стране одсуство сталешких предрасуда – овде се и према прогнанику опходе као према себи равном, а с друге – није грех убити у шуми Кинеза, скитницу, као пса, или чак кришом поћи у лов на грбавце.*

Али да наставим о себи. Не нашавши заклон, предвече сам одлучио да се пребацим на „Бајкал“. Али ево нове невоље: подигли су се пристојни таласи и чамције, Гиљаци, не пристају да возе ни за какав новац. Опет идем по обали и не знам шта са собом да радим. У међувремену већ залази сунце и таласи на Амуру постају црни. На овој и оној обали бесно завијају гиљачки пси. И што сам овде пошао? – питам се, и путовање ми изгледа крајње лакомислено. И мисао, да је каторга већ близу, да ћу се кроз неколико дана искрцати на сахалинско тле и да, будући да немам са собом ниједну писану препоруку, могу да ме замоле да се вратим натраг – та мисао ме непријатно узнемирава. Али, ево, коначно два Гиљака пристају да ме превезу за рубљу, и на чамцу, склепаном од три даске, срећно стижем на „Бајкал“.

То је пароброд морског типа, средње величине, трговачки брод који ми, после бајкалских и амурских пароброда, изгледа сасвим подношљиво. Он саобраћа између Николајевска, Владивостока и јапанских лука, превози пошту, војнике, затворенике, путнике и товар, углавном државни; по уговору, закљученом с државом, која му исплаћује солидну субвенцију, он је обавезан да неколико пута у току лета свраћа на Сахалин: у Александровску постају** и у јужну, Корсаковску. Тарифа је веома висока, какве вероватно нема нигде на свету. Колонизација, која пре свега захтева слободу и лако пребацивање, и високе тарифе – то је већ сасвим нејасно. Салон и кабине на „Бајкалу“ су тесни, али чисти и намештени сасвим европски; постоји и пијанино. Послуга су овде – Кинези с дугим перчинима, и њих, по енглеском, називају – бој. Ку-

* Одбегле робијаше на Уралу су називали „тетребџи“, а у Сибиру грбавци, због тога што су носили упртљачу на раменима.

** Насељена места на Сахалину, првобитно су биле војне предстраже, постаје различите јачине и бројности, претече каснијих насеља.

вар је такође Кинез, али кухиња му је руска, премда су сва је-
ла горка од пикантног карија и миришу на некакве мирисе,
налик на корилописис.*

Начитавши се о бурама и леду у Татарском мореузу,
очекивао сам да на „Бајкалу“ сретнем ловце на китове про-
муклих гласова, који у разговору пљуцкају дуванску жваку, а
у ствари сам наишао на крајње интелигентне људе. Заповед-
ник пароброда, господин Л., човек пореклом из западног де-
ла земље, плови по северним морима већ више од 30 година
и прошао их је уздуж и попреко. У свом животу видео је
много чудеса, много зна и занимљиво прича. Пола живота
кружећи око Камчатке и Курилских острва, он би, вероват-
но, с више права него Отело, мога да говори о „бесплодним
пустињама, страшним безданима, хридинама неприступач-
ним“. Дугујем му за многа обавештења, која су ми добро-
дошла за ове белешке. Он има три помоћника: господина Б.,
нећака познатог астронома Б.; и два Швеђанина – Ивана
Мартинича и Ивана Венијаминича, добре и предусретљиве
људе.

Осмог јула, пред ручак, „Бајкал“ је подигао сидро. С на-
ма је ишло триста војника под командом официра и неколи-
ко затвореника. Једног затвореника пратила је петогодишња
девојчица, његова кћерка, која се, кад се пењао лествама, др-
жала за његове окове. Између осталих, била је ту и једна ро-
бијашица, која је привлачила пажњу тиме што ју је на робију,
добровољно, пратио муж.¹ Осим мене и официра, било је
још неколико путника прве класе оба пола и, између осталих,
чак и једна баронеса. Нека се читалац не чуди таквом обиљу
интелигентних људи овде, у пустињи. Дуж Амура и у При-
морској области, интелигенција, уопште, у малом насељу

* Врста растиња из породице дикотиледона.

¹ На амурским паробродима и на „Бајкалу“, затвореници седе на па-
луби заједно с путницима III класе. Ипак, изашавши у зору да се проше-
тају узвишењем на прамцу, видео сам како су војници, жене, деца, два Ки-
неза и затвореници у оковима чврсто спавали, приљубивши се једни уз
друге; прекривала их је роса и било је прохладно. Стражар је стајао усред
те гомиле тела, обема рукама држећи се за оружје, и такође спавао.

представља немали проценат, и овде је има сразмерно више него у свакој руској губернији. На Амуру постоји град, у којем само генерала, војних и грађанских, има 16. Сад их тамо, можда, има још више.

Дан је био тих и ведар. На палуби је врело, у кабинама загушљиво; температура воде је $+18^{\circ}$. Такво време чак је и Црном мору потаман. На десној обали горела је шума; густа зелена маса избацивала је из себе црвени пламен; колутови дима стапали су се у дугачак, црн, непрекинут стуб, који је висио изнад шуме... Пожар је огроман, али унаоколо је тишина и мир, никог се није тицало то што шума пропада. Очигледно, зелено богатство овде припада само једном богу.

После ручка, око шестог сата, већ смо били код рта Пронге. Ту се завршава Азија и могло би да се каже да се на том месту Амур улива у Велики океан, кад не би попреко стајало острво Сахалин. Пред очима се широко развукао Лиман, испред је једва видљива трака од измаглице – то је острво робијаша; налево, губећи се у сопственим завијуцима, ишчежава у магли обала, одлазећи пут тајанственог севера. Изгледа да је ту крај света и да даље нема куд да се плови. Душу обузима осећање какво је, вероватно, искусио Одисеј кад је пловио по непознатом мору и нејасно предосећао сусрете с необичним створењима. И, у ствари, испрва, на самом заокрету према Лиману, тамо где се на пешчаном спруду сместило гиљачко сеоце, у два чуна хитају према нама некаква непозната створења, вичу на непознатом језику и нечим машу. Тешко је разабрати шта им је у рукама, али кад пловећи приђу ближе, ја распознајем суре птице.

– То они хоће да нам продају заклане гуске – објашњава неко.

Заокрећемо надесно. На целом нашем путу постављени су знаци, који показују на пловни пут. Заповедник не силази с моста, а машиниста не излази из машинског одељења; „Бајкал“ почиње да иде све тише и креће се као да напишава. Неопходна је велика опрезност, због тога што је овде лако насукати се. Пароброд повремено гази $12\frac{1}{2}$ иако мора да иде

14 футштока^{*}, и чак смо у једном тренутку чули како је кобилицом прешао преко песка. Ето тај плитак пловни пут и особена слика, какву заједно пружају Татарска и Сахалинска обала, били су главни разлог што су, у Европи, Сахалин дуго сматрали полуострвом. Године 1787, у јуну, познати француски морепловац, гроф Лаперуз, искрцао се на западној обали Сахалина, изнад 48°, и на том месту причао са староседеоцима. Судећи по опису који је оставио, на обали је затекао не само Аине, који овде живе, него и Гиљаке, који су код њих пристигли зарад трговине, добре познаваоце и Сахалина и Татарске обале. Цртајући на песку, они су му објаснили да је земља на којој живе острво и да је то острво од копна и Јеса (Јапана) одвојено мореузима.² Затим је, пловећи даље на север, поред западне обале, сматрао да ће пронаћи пролаз из Северо-јапанског мора у Охотско и на тај начин значајно скратити свој пут на Камчатку; али што је више одмицао тамо је мореуз постајао све ужи. Дубина се, са сваком миљом, смањивала за један хват^{**}. Он је пловио на север све док су му је то дозвољавала величина његовог брода, па се, дошавши до дубине од 9 хвата, зауставио. Постепено уједначено подизање дна, као и то што је у мореузу струја била готово не приметна, навело га је на закључак да се не налази у мореузу, него у заливу, и да је, можда, Сахалин с копном спојен превлаком. У Де-Кастрију, још једном се саветовао с Гиљацима. Кад им је он на папиру нацртао острво, одвојено од копна, један од њих узео је његову оловку и, повукавши црту преко мореуза, објаснио да на овој превлаци Гиљаци понекад морају да вуку своје чамце и да на њој чак

^{*} Штап за мерење водостаја.

² Лаперуз пише да су своје острво називали Чоко, али тим називом Гиљаци су, вероватно, означавали нешто друго, а он их није разумео. На карти нашег Крашењињикова (1753. година), на западној обали Сахалина приказана је река Чуха. Зар та Чуха нема нешто заједничко с Чоко? Узгред буди речено, Лаперуз пише да је, цртајући острво и називајући га Чоко, Гиљак нацртао и речицу. Чоко се преводи речју „ми“.

^{**} Стара руска мера за дужину, износи 2,13 метара.

расте трава – тако је разумео Лаперуз. То га је још више уверило у то да је Сахалин – полуострво.³

Девет година после њега у Татарском мореузу боравио је Енглеz В. Бротон (*Broughton*). Његов брод био је мали, газио је не дубље од 9 футштока, тако да је успео да се пробije нешто даље од Лаперуза. Зауставивши се на дубини од два хвата, он је, зарад мерења, на север послао свог помоћника; овај се на свом путу нашао насред пешчаног дна, а ово се постепено издизало и водило га час на сахалинску обалу, час на непроменљиве пешчане обале с друге стране, и притом се образовала слика, као да су обале спојене; изгледало је да се залив овде завршавао и да никаквог пролаза није било. Тако је и Бротон био принуђен да закључи исто што и Лаперуз.

Наш чувени Крузенштерн, истражујући обале острва 1805. године, упао је у исту заблуду. Он је према Сахалину пловио већ с предубеђењем, будући да је користио Лаперузову карту. Прошао је дуж источне обале и, опловивши северне ртове Сахалина, ушао у сам мореуз, држећи се правца север–југ и, изгледа да је већ био сасвим близу решења загонетке, али постепено смањивање дубине до 3 ½ хвата, специфична тежина воде, и што је најважније, предубеђење, и њега су приморали да призна постојање превлаке, коју није ни видео. Али њега је ипак гризао црв сумње. „Сасвим је вероватно – пише он – да је Сахалин некад, а можда и у недавна времена, био острво.“ Враћао се натраг, по свему судећи, с немиром у души: кад је у Кини први пут видео белешке Бротона, „веома се обрадовао“.⁴

³ Овде узгред треба навести једно опажање Њевељског: староседеоци обично повлаче црту између две обале како би показали да од обале до обале може да се преплови чамцем, то јест да између две обале постоји мореуз.

⁴ Чињеница да су три озбиљна истраживача, као по договору, поновили исту грешку, говори већ сама за себе. Ако нису открили пролаз у Амур, онда је то због тога што су на располагању имали најоскуднија средства за истраживање, а што је најважније – као генијални људи, сумњали су и готово наслућивали другачију истину и морали да рачунају на њу. То да превлака и полуострво Сахалин – нису митови, него да су некад заиста постојали, у данашње време већ је доказано.

Грешку је 1849. године исправио Њевељски. Ауторитет његових претходника, ипак, био је и даље тако велики да кад је о својим открићима известио у Петербургу, нису му веровали, његов поступак сматрали су дрским и подложним казни и „одлучили“ да га ражалују и не зна се до чега би то довело, да није било залагања самог цара, који је његов поступак сматрао одважним, племенитим и патриотским.⁵ То је био енергичан човек, ватреног темперамента, образован, самопрегоран, хуман, до сржи прожет идејом и фанатично јој предан, крајње моралан. Један од оних који су га познавали, пише: „Честитијег човека нисам имао прилику да сретнем.“ На источном приморју и на Сахалину, изградио је најблиставију каријеру за некаквих пет година, али је изгубио кћерку, која је умрла од глади, остарила; остарила је и изгубила здравље његова жена, „млада, лепа и пријатна жена“, која је све невоље јуначки подносила.⁶

Исцрпна историја истраживања Сахалина налази се у књизи А. М. Никољског: *Осврће Сахалин и његова фауна кичмењака*. Управо у тој књизи може да се пронађе и прилично исцрпан регистар литературе, која се односи на Сахалин.

⁵ Појединости у његовој књизи *Подвизи руских њоморских официра на крајњем истоку Русије*. Од 1849. до 1855. године.

⁶ Жена Њевељског, Екаторина Ивановна, кад је из Русије путовала мужу, превалила је, болесна, више од 1100 врста за 23 дана по мочварном терену и дивљим планинским тајгама и ледницима охотског друма. Најнадаренији саборац Њевељског, Н. К. Бошњак, који је открио Императорску луку, кад му је било тек око 20 година, „маштар и дете“ – тако га је називао један од колега – прича у својим белешкама: „На теретном броду ’Бајкал’, заједно смо се прешли у Ајан и тамо се пребацили на оронуту барку Шељехов. Кад је барка почела да тоне, нико није могао да наговори жену Њевељског да прва изађе на обалу. Заповедник и официри треба да се искрцају последњи – говорила је она – и ја ћу напустити барку онда кад ниједне жене и детета не буде на лађи. Тако је и учинила. Међутим, барка је лежала на боку...“ Даље Бошњак пише да, често се налазећи у друштву госпође Њевељске, ни он ни његови другови нису чули ниједну жалбу или прекор – напротив, непрестано се у њој примећивало спокојно и горко схватање тог чемерног, мада високог положаја, које јој је предодредило провиђење. Обично је зиму, јер су мушкарци били на путу, проводила сама у собама у којима је било 5 степени. Кад 1852. године с Камчатке нису дошли овамо с намирницама, сви су се нашли у више него очајном положају. За дојенчад није

Од издавача

Пошто је претходно стекао књижевну славу, Антон Павлович Чехов је 1890. године извео незамисливо – пропутовао је целу Русију, како би стигао на „робијашко“ острво Сахалин.

Чехов је на Сахалину боравио од јула до децембра 1890. године. На књизи је радио од 1891. до 1893. године. У почетку је одбио да свој материјал серијализује у новинама, али је 1892. године пристао да објави поглавље XXII у зборнику „Помоћ онима који гладују“. Поглавља од I до XIX штампао је 1893. године у часопису „Руска мисао“ (бројеви 10–12) и 1894. (бројеви 2–7). Године 1895. књига је објављена у целовитом облику, с невеликим исправкама и уз додатак поглавља од XX до XXIII. Поглавље XXII знатно је скраћено и исправљено.